

Клифърд Саймък

Подаръкът

Намери нещото на поляната с къпините, когато търсеше кравите. Здравчът вече обгръщаше високите стъбла на тополите, така че не можа добре да го разгледа, пък и време нямаше, тъй като чичо Еб бе ужасно сърдит заради двете юници, които се бяха изгубили. И ако веднага не ги намери, чичо Еб ще измъкне колана и тогава да му мисли. Вечерята вече бе отписал, тъй като забрави да донесе вода от извора. А и леля Ем от сутринта започна да го хока, че още не се е научил да плеви зеленчуковата градина.

– През живота си никога не съм виждала по-тъпо същество – се извисяваше пискливият и глас, след което започваше да нарежда познатата песен, че щом като с чичо Еб веднъж са го взели от приюта, имат право да очакват от него поне благодарност. – Ама къде ти, той е едно неблагоприятно момче, което гледа само как да и причинява главоболия и е такъв лентяй, че право да си каже, хич не си представя какво ще излезе от него.

Намери юниците в далечния край на пасбището в началото на горичката и ги погна към къщи. Влачеше се след тях и си мислеше дали да избяга. Знаеше, че няма да го направи, пък и нямаше къде да избяга. Макар че знаеше – където и да отиде, все ще му е по-добре отколкото при леля Ем и чичо Еб, които всъщност не му бяха никакви роднини, ами просто хора, на които слугуваше.

Когато вкара двете юници в обора, чичо Еб тъкмо привършваше с доенето. Беше сърдит, разбира се, че не ги е докарал заедно с другите крави.

– Абе ти да не би да си решил – каза чичо Еб – че ще взема да доя и заради теб. Колко пъти съм ти казвал да броиш кравите, когато ги прибираш. Ще ти дам да се разбереш, сядай тук да ги доиш.

Джони взе трикракото столче, ведрото и започна да ги дои. Не беше никак лесно. Едната от тях, рижата, го ритна в корема и ведрото с млякото се преобърна.

Чичо Еб видя какво се случи, свали каиша, дето висеше окачен зад вратата и го перна няколко пъти, за да го научи друг път да бъде по-внимателен и да му втълпи в главата, че млякото струва пари. С това доенето за него свърши.

Тръгнаха към къщата и чичо Еб през целия път мърмореше за онези момченца, от които полза няма, а само грижи ти докарват на главата. Леля Ем ги посрещна на прага и нареди на Джони да си умие краката преди лягане: хич не и се щяло да и омърля красивите бели чаршафи.

– Лельо Ем – каза Джони, – ужасно съм гладен.

– Нима? – възрази му те и присви устни. – Е, ако погладуваш малко, може би най-сетне ще ти дойде акълът.

– Само един комат – помоли Джони. – Без масло, без нищо. Само едно парченце.

– Младежо – каза чичо Еб, – ти не чу ли какво каза леля ти? Умий си краката и марш в леглото.

– И гледай добре да ги умиеш – добави леля Ем.

Изми си краката и си легна. Едва в леглото се сети какво бе видял на поляната с къпините. Спомни си, че не бе проронил и думица за него, тъй като чичо Еб и леля Ем през цялото време му се караха и не му дадоха възможност.

И моментално реши, че нищичко няма да им каже, инак ще му го отнемат както винаги. Ако не му го отнемат, ще развалят всичко, така че да му стане безинтересно и неприятно.

Единственото, което си беше само негово, бе старото джобно ножче със счупено острие. Трябваше му ново ножче, но знаеше, че не бива да ги моли за това. Веднъж бе помолил и после дни наред чичо Еб и леля Ем постоянно му натякваха, че е едно неблагодарно същество, че са го прибрали от улицата, ами не стига това – трябва сега пари да пръскат за джобни ножчета. Джони много се учуди, като чу, че са го прибрали от улицата, тъй като, доколкото си спомняше, никога на никаква улица не бе стоял.

Лежеше в леглото, гледаше звездите през прозореца и си мислеше за онова, което видя на поляната с къпините. Все не успяваше ясно да си го спомни, тъй като не го разгледа добре – нали нямаше време. Но нещото беше някак странно и колкото по си мислеше за него, толкова по му се искаше да изтича на поляната с къпините и добре да го разгледа.

„Утре – помисли си той – ще го разгледам. Утре – веднага, щом намеря време.“ Но после се сети, че утре няма да може да се измъкне. Леля Ем отрано щеше да го прати да плеви зеленчуковата градина и под зоркия и поглед не би могъл да се измъкне.

И както лежеше и си мислеше, му стана съвършено ясно, че ако иска да го види, трябва сега да отиде, през нощта. По хъркането разбра, че чичо Ед и леля Ем са заспали. Измъкна се от леглото, бързо облече ризата и обу панталона и внимателно се прокрадна надолу по стълбата, като се стараше да избягва най-скърцащите стъпала. В кухнята се качи на един стол, за да достигне кутията с кибритените клечки. Грабна една шепя, но като размисли, ги върна и си остави само половин дузина, тъй като се боеше, че леля Ем ще забележи, ако вземе повече.

Излезе. Тревата беше студена и мокра от росата. Нави си крачоли-те, за да не ги намокри и хукна през пасбището.

В горичката имаше страхотни омагьосани места, и макар че почти не се боеше, нощем все пак мъничко се страхуваше.

Стигна най-сетне до поляната с къпините и спря. Чудеше се как да я премине в тъмното, без да си скъса дрехите и да си набоде босите пети. Замисли се също дали онова нещо е още тук, и моментално се увери, че е тук, тъй като усети идващото от него приятелско чувство. Сякаш то му казваше, че е тук и не бива да се страхува от него.

Стана му чоглаво, тъй като не беше свикнал да се държат приятелски с него. Единственият му приятел беше Бени Смит, негов връстник. С Бени се срещаше само в училище и не всеки ден, тъй като Бени често боледуваше и със седмици си стоеше в къщи. А през ваканцията изобщо не се виждаха – Бени живееше много далеч.

Междувременно очите на Джони привикнаха към тъмнината на поляната с къпините и му се стори, че вижда очертанията на нещото. Опитта се да си обясни как може да изпитва приятелско чувство, тъй като беше уверен, че това е някакъв предмет – фургон или машина за рязане на стилаж, или нещо подобно. Наистина би се уплашил, ако разбереше, че нещото не е живо.

А то продължаваше да излъчва дружелюбие.

Протегна ръце и започна да отгества хрусталаците встрани, за да може да го наближи и да го разгледа. Ако успее да стигне до него, помисли си той, ще може да запали клечка кибрит и да го види.

– Стой – изрече дружелюбието и той спря, макар че съвсем не беше сигурен дали е чул думата.

– Не ни гледай от много близо – каза то и в отговор Джони тихичко зашепна, че съвсем не ги е гледал, във всеки случай не отблизо.

– Добре – каза той на глас, – няма да ви гледам. – И си помисли, че това сигурно е някаква игра като играта на криеница в училище.

– Когато съвсем се спиятелим, тогава ще можем да се погледнем и това ще е възможно, тъй като ние ще знаем какви сме отвътре, а как изглеждаме отвън, няма да има значение.

Джони си помисли, че те сигурно трябва да са доста страннички на вид, след като не искат да ги види. Отговориха му:

– Ние ще ти се видим страшни и ти ще ни се видиш страшен.

– Тогава може би – каза Джони – е добре, че не виждам в тъмното.

– Не виждаш в тъмното ли? – попитаха те и Джони потвърди. Насътпи мълчание, през което Джони чуваше тихите им възклицания –

чудеха се как така не вижда на тъмно.

После го попитаха какво умее да прави, но той май не ги разбра добре и в крайна сметка те сигурно си помислиха, че нищо не умее.

– Страхуваш се – казаха те. – От нас не бива да се боиш.

Джони им обясни, че не се страхува от тях – каквито и да са, – та нали приятелски се държаха с него, а се страхува какво ще стане, ако чичо Еб и леля Ем узнаят, че тайно е напуснал къщата. Тогава започнаха да го разпитват за чичо Еб и леля Ем и Джони се опита да им обясни, но те все не можеха да разберат и май си помислиха, че говори за правителството. Опита се да им разкаже точно как стоят нещата, но беше ясно, че не го разбраха.

Накрая, ама много вежливо, да не би да се обидят, им каза, че е време да си ходи. И понеже прекара доста по-дълго, отколкото се канеше, побратния път Джони измина на бегом.

Върна се в къщата благополучно, мушна се под юргана и всичко щеше да бъде наред, ако на сутринта леля Ем не бе намерила кибритените клечки в джоба му. Тегли му едно мъмрене за опасността да подпали хамбара. И за да запомни хубавичко думите и, всеки път го шибваше с една тънка жилава пръчка. Удряше тъй силно, че въпреки усилията му, той всеки път подскачаше и изпищяваше.

През целия ден плеви зеленчуковата градина, а по залез тръгна да прибере кравите.

Тъй като кравите поеха към поляната с къпините, не се наложи специално да ги гони на там. Но и да не бяха свърнали в тази посока – все едно, щеше да се отбие, тъй като споменът за приятелското чувство, което беше изпитал, през целия ден го топлеше.

Този път беше по-светло, здрачът не беше се спуснал ниско и той видя, че нещото съвсем не беше живо, а приличаше на буца метал, на две съединени чинии с остър ръб по края. Ама съвсем приличаше на две съединени чинии с дъната навън. Металът му се видя някак стар, сякаш отдавна лежеше тук. Беше целият надупчен подобно на машинна част, която дълго се бе въргала под открито небе.

Странният предмет си беше проправил доста дълъг път през къпинака и се бе врязал в земята, изоравайки бразда, дълга 20 метра. Джони проследи пътя му и видя пречупения връх на една топола.

Отново го заприказваха без думи като миналия път през нощта – дружелюбно, другарски, макар че, ако чуеше последната дума, Джони не би я разбрал, тъй като никога не бе я срещал в учебниците.

Разговорът започна така:

– Е, сега можеш да ни погледнеш, но за малко. Погледни и си извърни главата. Не гледай втренчено. Погледни и се извърни. Така ще свикнеш с нас. Постепенно.

– Къде сте? – попита Джони.

– Ето тук – отговориха му.

– Там, вътре ли? – попита той.

– Да, вътре – отговориха те.

– Тогава няма да мога да ви видя – каза Джони. – Не мога да виждам през метал.

– Той не може да вижда през метал – каза единият от тях.

– Значи няма да може да ни види – казаха и двамата.

– Можете да излезете – предложи им Джони.

– Не можем – отговориха му. – Ще умрем, ако излезем навън.

– Значи дори няма да мога да ви видя?

– Ти няма да можеш дори да ни видиш, Джони.

Почувства се ужасно самотен, защото никога нямаше да може да види своите приятели.

– Не успяхме да разберем кой си – казаха те. – Разкажи ни за себе си.

Понеже се държаха ласкаво и дружелюбно, тий им разказа кой е, как като сирак са го взели чичо Еб и леля Ем, които съвсем не са му същински чичо и леля. Не им спомена, че чичо Еб и леля Ем се държат зле с него, че го бият и го ругаят, и го пращат да си легне без вечеря, но приятелите му бездруго разбраха всичко, тъй както винаги го разбираха, и сега излъчваха нещо повече от приятелско, другарско чувство. Излъчваха състрадание и чувство, което при тях отговаряше на майчината любов.

– Той е дете още – казаха си те един на друг.

И сякаш излязоха навън при него и го прегърнаха и здраво го притиснаха към себе си. Джони, без да забележи, падна на колене и протегна ръце към нещото, което лежеше сред разкъсания къпинак. Зовеше ги при себе си, като че ли би могъл да ги улови и задържи – те бяха утешението, което никога до тогава не бе срещал, но за което бе жадувал и което най-сетне бе намерил. Сърцето му плачеше и молеше така, както думите не биха могли да сторят. И те му отговориха.

– Не, Джони, ние няма да те напуснем. Ние и не можем да те напуснем, Джони.

– Обещавате ли? – попита той.

– Няма нужда да обещаваме, Джони. Двигателите ни са

изпотрошени и не можем да ги поправим. Единият от нас вече умира, другият също скоро ще умре.

Джони стоеше на колене и думите бавно стигаха до съзнанието му. Започна постепенно да ги разбира и чутото надхвърли всичко, което би могъл да понесе: да откриеш двама приятели, малко преди да умрат.

– Джони – казаха му те.

– Да – отвърна им, като се стараеше да сдържа сълзите си.

– Искаш ли да си разменим по нещо?

– По нещо ли?

– Да увековечим нашата дружба. Ти ще ни дадеш нещо и ние също.

– Но – започна Джони – аз нямам нищо...

И си спомни. Имаше джобно ножче. Не го биваше много, пък и острието му беше счупено, но друго нямаше.

– Прекрасно – казаха те. – Точно каквото ни трябва. Сложи го на земята по-близо до нас.

Извади ножчето от джоба си и го постави до самата машина. И в същия миг нещо стана, но тъй бързо, че не успя да види. Но, както и да е, ножчето изчезна, а вместо него на земята лежеше техният подарък.

– Благодаря, Джони – казаха те. – Добре направи, че размени с нас подарък.

Протегна ръка и взе подаръка им. Дори в тъмното се виждаше скрития в него огън. Претъркаля го на дланта си и видя, че прилича на многостенен кристал и че сиянието излиза отвътре, и че стените му припламват с цветовете на дъгата.

И едва сега, като видя как ярко свети кристалът, разбра колко се е забавил.

Вече беше съвсем тъмно, за да търси кравите. Надяваше се, че сами са тръгнали към къщи и че ще успее да ги догони и да пристигне заедно с тях. Ще каже на чичо Еб, че две юници са излезли извън оградата и му се е наложило да ги търси и да ги връща обратно. Ще каже на чичо Еб...

Дъх не му остана, а сърцето му направо отиде в петите. Страхът така здраво го бе сграбчил – страх пред нечуваната му постъпка след вече всичко, извършено от него: не отиде на извора за вода, изгуби две юници, намериха клечки кибрит в джоба му.

Не настигна кравите, които без него се бяха върнали в къщи, а ги намери в краварника. Видя, че са издоени, и разбра, че е прекарал на поляната прекалено дълго и го очаква нещо много по-страшно, отколкото си бе мислил.

Тръгна към къщи, като целият трепереше от страх. В кухнята

светеше. Чичо му и леля му го очакваха. Влезе в кухнята. Те седяха край масата, гледаха го, чакаха го с нетърпение, а лицата им, осветени от лампата, бяха сурови и твърди – също като издялани надгробни плочи.

Чичо Еб се изправи. Беше огромен – стигаше почти до тавана. Ръкавите на ризата му бяха навити до лактите и се виждаше как мускулите на ръцете му се напрягат.

Протегна ръце към Джони, който направи опит да се изплъзне. Но ръцете се склочи на тила му, повдигнаха го и го затресоха.

– Ще ти дам да разбереш – говореше чичо Еб през стиснати зъби. – Ще ти дам да разбереш... Ще ти дам да разбереш...

Нещо падна на пода и се търкулна в ъгъла, като оставяше след себе си огнена следа.

Чичо Еб престана да го разтърсва, поддържа го известно време във въздуха и го хвърли на пода.

– Това нещо изпадна от джоба ти – каза той. – Какво е?

Джони се отдръпна, като поклащаше глава.

Няма да им каже какво е. Нокоса няма да им каже. И да го пребие чичо Еб, пак няма да им каже. Дори да го убият.

Чичо Еб отиде до кристала, наведе се и го вдигна. Върна се при масата, сложи го на нея и се прегърби, като разглеждаше разноцветните светлинки.

Леля Ем се наведе, за да може и тя да го разгледа.

– Какво е това? – каза тя.

И двамата сведоха глави над кристала, като внимателно го разглеждаха, а очите им блестяха и светеха. Телата им се напрегнаха, дишането им стана шумно и накъсано. И краят на света да беше настъпил в този момент, пак нямаше да забележат.

После се изправиха, извърнаха се към Джони, без да поглеждат кристала, сякаш той вече не ги интересуваше, сякаш той вече бе изпълнил предназначението си и не беше нужен. В израза им имаше нещо странно, не, не станно, но необичайно.

– Ти сигурно си гладен – каза леля Ем на Джони. – Ще ти приготвя вечеря. Искаш ли омлет?

Джони преглътна и кимна.

Чичо Еб отново седна, без да обръща внимание на кристала.

– Знаеш ли – каза той, – видях в града веднъж едно джобно ножче. Точно каквото ти трябва.

Джони почти не го слушаше. Стоеше замрял, отворил сърцето си за вълната любов и нежност, която заливаше къщата.

КРАЙ

© 1953 Клифърд Саймък
© Александър Димитров, превод от английски

Clifford Simak
Contraption, 1953

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/981>]